

NHH

Det nye arbeidslivet

Innledning for
Produktivitetskommissjonen

16. mars 2016

Kjell G. Salvanes,
Kjell.salvanes@nhh.no

Er vi godt rustet for omstillinger?

- **Problemstilling:**

- I økende grad settes rammevilkårene for bedriftene i utlandet, mens rammekårene for organiseringen av arbeidslivet settes i Norge.
- Vi venter store omstillinger framover, mens betingelsene for arbeidslivet er etablert for en annen næringsstruktur, utdanningsnivå og jobber.
- Den nye arbeidsdelingen: rutinisering av mange oppgaver særlig i midten og bunnen av kompetanseskalaen
  - Fokus: blir det verre for marginale grupper å etablere seg i arbeidslivet?
  - Må sees i lys også at OECD sin bekymring for svake PIAAC og PISA resultater for Norge:
  - OECD mener at 15 prosent av norske ungdommer er «unqualified» for arbeidsmarkedet

Et annet utgangspunkt:

- Den norske modellen eller velferdsstaten har produsert
  - Et høyt utdannet befolkning
  - Stor grad av lønnslikhet
  - Lav arbeidsledighet, også for ungdom
  - Stor grad av intergenerasjonell mobilitet:
    - hvor du kommer fra familiemessig og regionalt har relativt sett liten betydning i Norge idag
      - familiedynastier betyr relativt lite
  - Høy grad av omstilling til handels- og teknologisjokk

Bakgrunn

- **Polarisering av arbeidslivet**
  - Økt globalisering
    - Varer, faktorer, og internasjonalisering av bedrifter
  - Økt grad av teknologisk endring
    - Globalisering og robotisering
- **Etablering av et integrert Europeisk arbeidsmarked**
- **En stor offentlig sektor med et sterkt regulert arbeidsmarked**
- **En ressursboom i revers**
  - Uklar hvor står effekten på norsk næringsstruktur, avlønning, isolasjon mot utenlands konkurranse, valg av utdanning

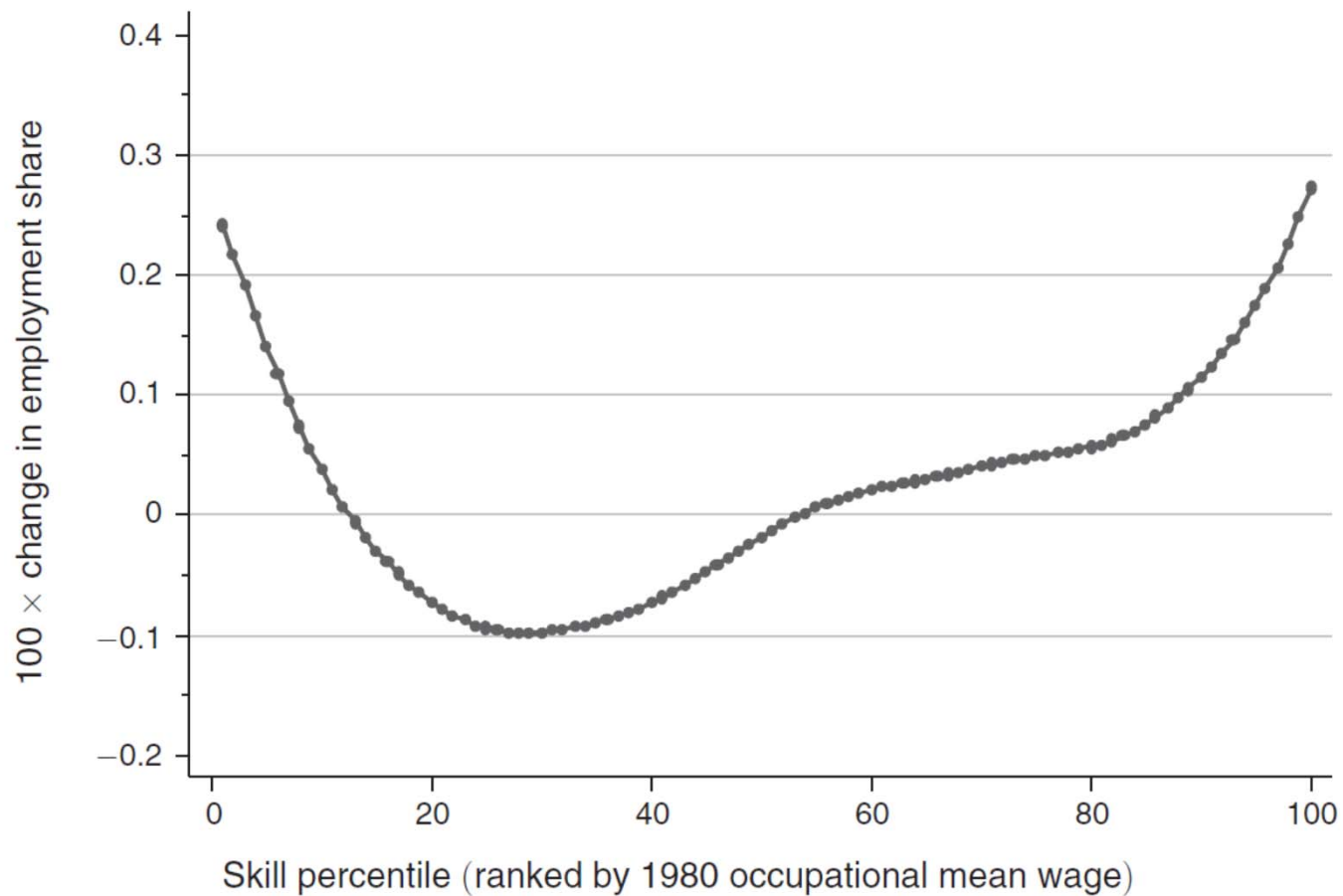
Hva kan implikasjonen være av disse endringene?

- Polarisering av arbeidslivet:
- Både økt globalisering og teknologisk endring:
  - Et etterspørselssjokk for høyutdannende, men til dels også for lavutdannede
  - Økte lønnsforskjeller, og
  - Polarisering av lønnsforskjeller ved at med bare videregående utdanning finner mindre jobber, mens de i topp og oppgaver som ikke rutineres i bunn kommer bedre ut.

Illustrasjon av polarisering for US (Autor og Dorn, 2010)

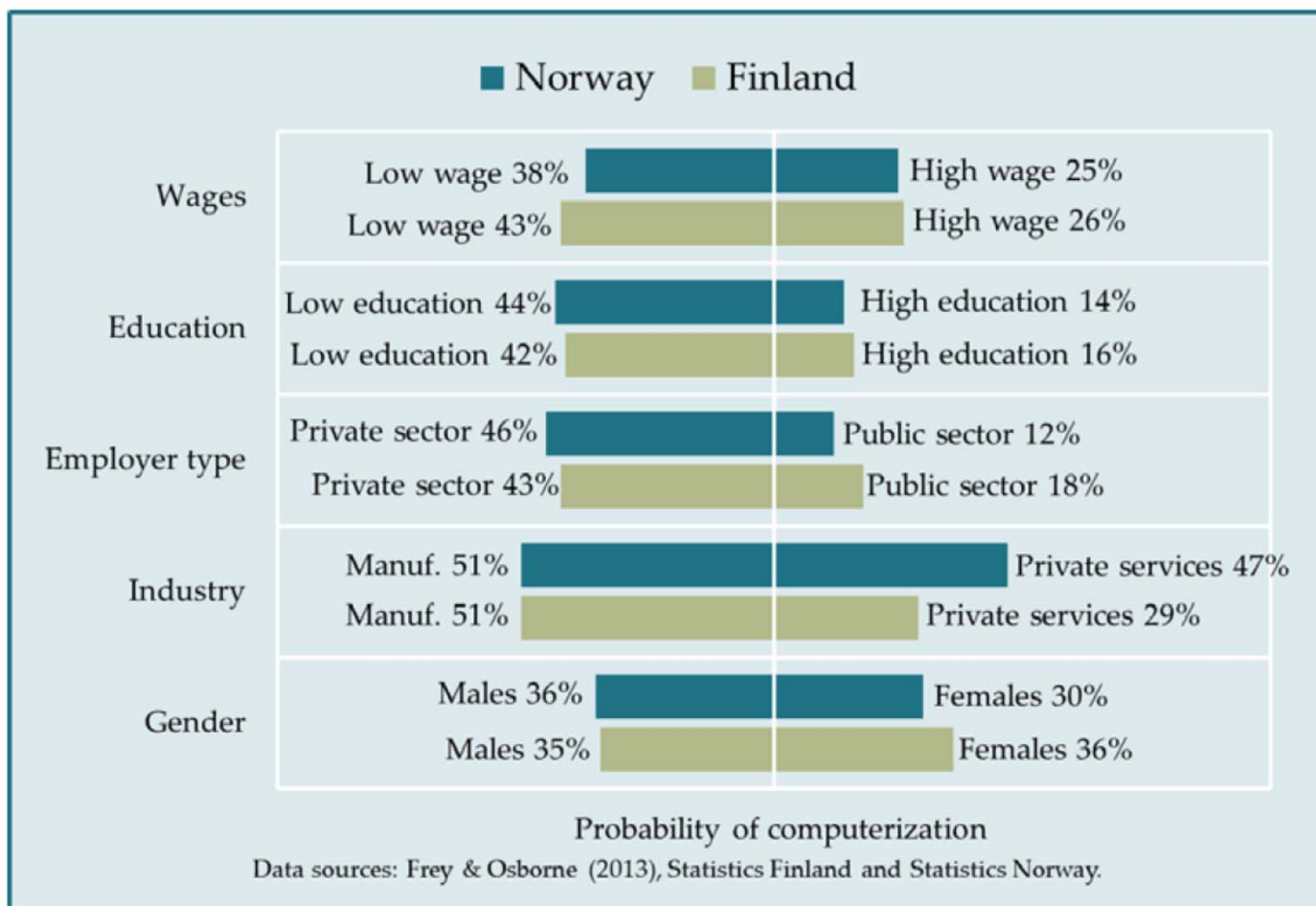
Panel A. Smoothed changes in employment by skill percentile, 1980–2005

Jobber i fare for digitalisering (SSB, 2015)

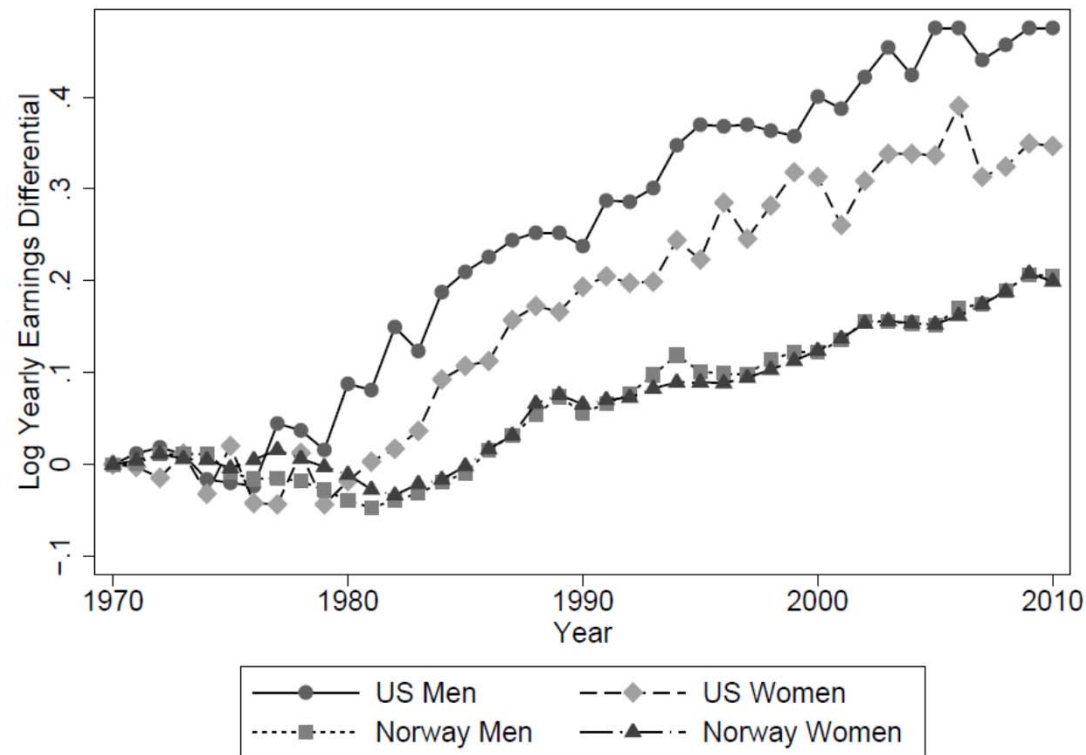
Figure 3. The proportions of high risk of computerization by worker and employer characteristics

Jobber i fare pga digitalisering (Machin, Salvanes, Sten, 2015).

Figure 1: Trends in Overall 90/10 Log Earnings Inequality

Jobber i fare pga digitalisering

Table 1: Employment Shares by Education

	1980	1990	2000	2010	1980-2010
US					
High School Dropout	0.221	0.121	0.096	0.071	-0.150
High School Graduate	0.354	0.342	0.313	0.335	-0.019
Some College	0.214	0.292	0.313	0.248	0.034
College or higher	0.211	0.245	0.278	0.346	0.135
Of which:					
College only	0.137	0.158	0.179	0.216	0.079
N	3316320	4225522	4946575	3046822	
Norway					
High School Dropout	0.34	0.266	0.196	0.155	-0.185
High School Graduate	0.447	0.448	0.443	0.402	-0.045
Some College	0.083	0.119	0.136	0.126	0.043
College or higher	0.13	0.167	0.225	0.316	0.186
Of which:					
College only	0.081	0.106	0.146	0.207	0.126
N	1116880	1250941	1536479	1584905	

Jobber i fare pga digitalisering

Table 2: Conditional Wage Differentials Relative to High School Graduates

	1980	1990	2000	2010	1980-2010
US					
College only	0.344 [0.0013]	0.47 [0.0009]	0.536 [0.0008]	0.584 [0.0011]	0.24
College or higher	0.37 [0.0011]	0.526 [0.0008]	0.598 [0.0008]	0.675 [0.0009]	0.305
N	2144476	2830656	3449225	2271216	
Norway					
College only	0.12 [0.0010]	0.112 [0.0009]	0.114 [0.0008]	0.117 [0.0007]	-0.003
College or higher	0.23 [0.0008]	0.205 [0.0007]	0.198 [0.0007]	0.203 [0.0006]	-0.027
N	710049	898470	1179661	1279824	

Hva kan implikasjonen være av disse endringene?

- Etablering av et integrert Europeisk arbeidsmarked
  - Et tilbudssjokk av lavutdannede, og press mot lønnene for lavutdannede
- En ressursboom i revers
  - Humankapital-kanalen: godt betalte jobber med lav utdanning blir redusert

Policy-implikasjoner

- Utgangspunktet er av vi tenker at disse omstillingsendringene har størst effekter for de med lav og middels utdanning og lav tilknytning til arbeidsmarkedet
- Med andre ord er investering i humankapital et policy tema
  - Hvor godt fungerer utdanningssystemet?
- En policy for å hindre lav lønn for innvandrere er allmenngjøring av tariff-avtaler
  - Dette er det samme som innføring av minstelønner
    - Effekten på sysselsetting av de som jobber i disse industriene kommer an på flere forhold men markedstruktur er viktig (frikonkurransse vs monopsoni)
  - Reguleringer av inngang til arbeidsliv som regulering av kontraktstyper
  - Arbeidsmarkedet i offentlig sektor: lærer, politi

Policy-implikasjoner

- Generelt også å gi en oversikt over arbeidsmarkedsregulering i Norge i forhold til andre land
  - Også lønnsdannelse (?)
- Trygdesystem

- Gi en oversikt over hvordan arbeidsmarkedet virker
  - Oversikt over utypiske arbeidsmarkedskontrakter
    - Selvstendige
    - Har deltidsjobbing økt for ungdom?
      - » Som ikke er i utdanning
      - » Er under utdanning
  - Ungdomsarbeidsledighet for ulike utdanningsgrupper
  - Hvor stabile er jobbene, endring over tid

Hvor lenge varer en jobb i Norge?

